

Wojciech Jagielski

absynt
prekliati/reportéri

Všetky Larine vojny

„Samí vnuci. Keby
sa narodilo aspoň
jedno dievčatko!
Blíži sa vojna,
či čo?“

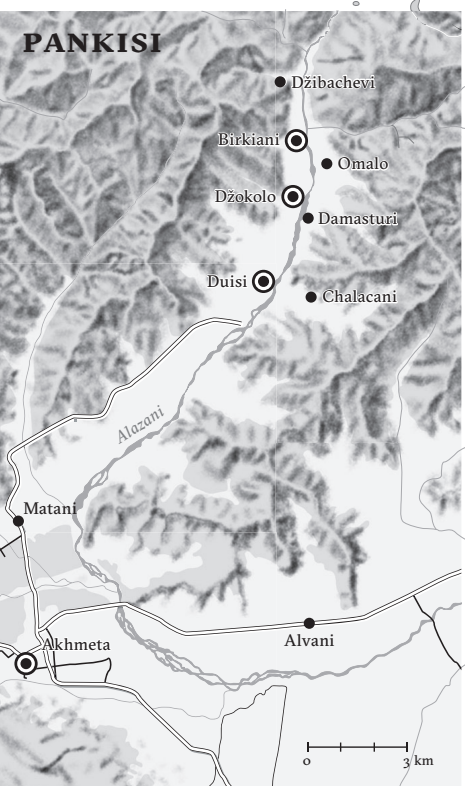
~~absynt~~

Wojciech
Jagielski
Všetky
Larine vojny

Preklad: Juraj Koudela

Prekliati reportéri
Absynt 2018

*Lara nie je skutočné meno hrdinky tohto príbehu.
Poprosila ma, aby som ho zmenil. Taktiež som zmenil
mená väčšiny ďalších postáv.*

0 100 km

Soči

Groznij

GRUZÍNSKO

PANKISI

Akhmeta

Tbilisi

Telavi

ARMÉNSKO

AZERBAJDŽAN

Baku

KASPICKÉ MORE

SÝRIA

IRAK

Bagdad

Teherán

IRÁN

SAUDSKÁ
ARÁBIA

PERZSKÝ
ZÁLIV

Copyright © by Wojciech Jagielski 2015
All rights reserved. Published by arrangement with
Instytut wydawniczy Znak Sp. Z o. o., Kraków, Poland
Cover Art © Pavlína Morháčová
Translation © Juraj Koudela
ISBN 978-80-8203-042-9

Publikáciu z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

Lara smúti za časmi, keď sa Kistovia zo zelenej doliny Pankisi nemuseli zamýšľať nad tým, kým v skutočnosti sú.

„Toľko rokov sme o tom nemali poňatia, možno aj sto,“ prihovára sa hlasom, ktorý nepatrí ani dievčaťu, ani starenke, a podchvíľou si zastrkáva neposlušné pramene vlasov pod šatku. „A načo by sme po tom mali pátrať?“

Mnoho Kistov sa domnieva, že samotu si zapríčinili sami. Príliš zriedkavo sa vydávali na severné svahy hôr, za ktorými žili ich bratia. Tak zriedkavo, až zabudli, že tam vôbec ktosi býva. Zabudli, že pred mnohými rokmi tam žili aj oni, a práve odtiaľ putovali do celého sveta. Teraz sa zamýšľali nad tým, čo bolo zámienkou, aby znovu objavili druhú stranu hôr a mohutné mesto, ktoré sa rozprestieralo ďalej na sever. Čo sa týka tejto otázky, obyvatelia doliny boli rozdelení na dva tábory a Larin názor ani zďaleka nedominoval. Niektorí boli presvedčení, že jej úsudok ovplyvnilo nešťastie, ktorým si musela prejsť. Veď človek postihnutý takou bolesťou bude vždy smútiť za časmi, ktoré nešťastiu predchádzali.

Boli aj takí, čo sami seba uisťovali, že severné svahy sa z ich pamäti nikdy nevytratili. Alí, Larin mladší bratranec, všetkých presviedčal, že o svojom čečenskom pôvode vedel odjakživa. Lara a s ňou aj ostatní obyvatelia doliny sa len dobromyseľne usmievali, veď v jeho veku si nič z toho nemohol pamätať. Podľa starých legiend sem Kistovia doputovali z krajiny Čečenov, zo severných svahov, ale tých, ktorí videli Čečensko na vlastné oči, bolo len zopár.

„Toľko o nich rozprávali, akí sú výnimoční, bojovní a bohatí,“ vravievala Lara, „ale isté bolo len to, že sú muslimovia ako aj my a že žijú na druhej strane hôr. Kde presne, to zostávalo záhadou. Neexistoval predsa jediný dôvod, aby sa púšťali cez hory na takú náročnú a nebezpečnú cestu. Boli pre nás trochu ako hrdinovia z legiend, ktoré sa po večeroch rozprávajú deťom.“

Lara sa na osud, ktorý ju postretol, nešťožovala, hoci len málokto zažil toľko bolesti ako ona. Nešťastie si ponechávala pre seba, nevyhľadávala útechu ani súcít. A ak sa v jej hlase predsa len objavil tichý náznak náreku, tak iba pri opisoch chudoby celej doliny Pankisi a jej obyvateľov.

Bola jednou z nich. Aj ona sa narodila, vyrástla a celý život strávila v doline ukrytej hlboko medzi strmými kaukazskými priesmykmi.

Sto, možno aj dvesto rokov sa Kistovia nezamýšľali nad tým, kým v skutočnosti sú, hoci si veľmi dobre uvedomovali, odkiaľ do doliny doputovali. Z pokolenia na pokolenie si odovzdávali príbehy o pútnikoch, ktorí pred viac než dvesto rokmi premohli kaukazský priesmyk a šťastne dorazili na južné svahy, kde ich ako hostí prijali gruzínske kniežatá.

Privítali ich s otvorenou náručou a, ako sa na Gruzíncov patrí, pohostili ich ako pánov. Neskôr, v elektrizujúcom návale vzrušenia, ktoré počas gruzínskych besied nad kalichom plným mladého vína zavládne pomerne často, navrhli svojim hostom, aby sa v zelenej doline usadili navždy. Ak sa im tu, samozrejme, páči. Vyhradili im pôdu pre nové hospodárstva, polia, obory i sady. Široké horské planiny mali odvtedy spásť ich stáda. Hostia pozreli na seba a bez slov, bez náznaku pochybností uznali, že nikde inde im nebude lepšie. Rozhodli sa zostať.

Niet sa čo čudovať, lepšie miesto by mohli so sviečkou hľadať. Gruzínske kniežatstvo Kachetia sa dalo považovať za raj na zemi. Rozkladalo sa v plochej kotline oddelenej od

zvyšku sveta horským pásmom. Okolité kaukazské hory ho chránili pred prívalovými dažďami i krutými zimami, rieky a horské potoky, stekajúce po skalnatých úbočiach, zas štedro napájali pastviny a polia, ktoré sa odplácali hojnou úrodou najrôznejších druhov ovocia, zeleniny a obilia, šťavnatou trávou, kvetmi i voňavými bylinkami s tajomnou liečivou silou.

Bohatstvo Kachetie, alebo možno skôr legendy o jej neko-
nečných pokladoch, od vekov priťahovali hordy najhorších
lupuchtivých kmeňov, ktoré ohňom aj mečom rozmetávali
kamene. Kachetiou sa valili Džingischánove mongolské hor-
dy, Tamerlánove vojská, šíky Peržanov i Turkov. Pokušeniu
z lupu a chýrnej krásy gruzínskych žien nemohli odolať ani
susedia Kachetov, bojovní kaukazskí horali Avari a Lezgíni,
ako aj lúpežníci z azerbajdžanských chanátov. Napokon sa
na hraniciach objavili aj Rusi, vládcovia severu.

Nanič boli mocné múry, pevnosti i strážne veže, ktorý-
mi Kacheti obkolesili svoje mestá, osady a svätyne. Neustá-
le prepady a rabovačky oslabovali a pustošili celú Kachetiu,
ktorá sa postupne menila na ruiny. Útoky nakoniec priviedli
túto krajinu k takému úpadku, že sa miestne kniežatá museli
obrátiť na bojovních horalov, ktorým pred časom darovali
pôdu, a požiadať ich, aby strážili doliny a bránili ich pred
vpádmi nepriateľov. Na revanš ich oslobodili od všetkých
daní či iných povinností, ktoré ťažili bežných občanov. Mu-
seli však byť k dispozícii na každé zavolanie, dokonca aj vtedy,
keď si niektorý z gruzínskych kráľov zmyslel, že vyrazí na
vojnovú výpravu do sveta.

Netrvalo dlho a z vysokohorských brál začali do Kachetie
ťahnuť noví obyvatelia. Neboli to len Kistovia, koho vábil
prísľub života v dostatku a pohodlí slnečných dní. Výzva ka-
chetských kniežat sa najskôr prihovorila gruzínskym hora-
lom. Mali k nim najbližšie a ako pokrvní príbuzní boli srdeč-
ne vítaní. Kacheti sa najviac potešili, keď zbadali Chevsurov
v ich chýrnych drôtených košeliach, ktoré si zvykli zdobiť

znakom kríža. To spolu s povestou udatných bojovníkov a so vzťahom k najrôznejším zbraniam pomáhalo šíriť legendu, že sú potomkami dávnych križiakov. Pri návrate zo Svätej zeme vraj zabúdili, a tak sa rozhodli usadiť v kaukazských priesmykoch.

Po správe, že kniežatá Kachetie rozdeľujú horalom pôdu, sa začali schádzať národy z celého sveta – Arméni, Azerbajdžanci, Židia, Rusi, Gréci, Oseti a dokonca aj nebojácni a divokí Lezgíni a Avari, ktorí budili hrôzu na celom Kaukaze.

Doputovali sem aj Čečeni, najbližší susedia Kachetov zo severnej strany hôr, obývajúci priepastné úbočia nad riekou Argun. Život ďaleko od ľudí, len medzi svojimi, im síce dával pocit bezpečia, ale bol tiež veľmi krutý. Horský terén bez ciest a kamenné veže, ktoré sa budovali na úbočiach, ich veľmi dobre chránili pred všetkými nepriateľmi. Nielenže s veľkým predstihom zbadali blížiac sa nebezpečenstvo, ale za svojimi pevnými múrmi našli útočisko a s dostatočnou zásobou proviantu aj vody sa dokázali brániť, až kým krvácajúci a vyčerpaný nepriateľ nezatrúbil na ústup. Dobré chránená a oslobodená každodennosť medzi kaukazskými štítmi sa však nikdy nezmenila na plnofarebnú krajinu šťastia, pestrých vôní a chutí – zvlášť počas krutých zím, keď snežné záveje uzatvárali priesmyky a treskúci mráz znehybnil horské potoky i prúd rieky Argun, aby z ich vlín tvaroval ľadové mýtické netvory a paláce. Život si vyberal svoju daň v podobe neustálej námahy a obetí. Vyplňal ho ustavičný boj o prežitie, boj, v ktorom jediným víťazstvom bola výzva do ďalšieho boja. Niet sa čo čudovať, že na zvesť o pozvánke kachetských kniežat zareagovali veľmi rýchlo. Ohotne zhodili jarmá a vyrazili na púť k južným úpätiám Kaukazu. Už len myšlienka na veľkú zmenu im vlievala radosť do žíl.

Pozvánka prišla v tom najvhodnejšom čase, keďže na severnej strane Kaukazu, na územia obývané Čečenkami, zavítala krvavá a neľútostná vojna, ktorá sa zdala byť bez konca.

Rusko, mocnosť severu, pohltilo Gruzínsko, ovládlo južné svahy Kaukazu a už sa prikrčilo na skok aj na jeho severnú stranu. Časť Čečenov vstúpila do povstaleckých vojsk. Rozhodli sa klásť odpor, nepustiť Rusov na Kaukaz a vytvoriť vlastný štát, v ktorom budú žiť a vládnuť v súlade s Koránom. Iní sa dali na útek pred zločineckými výpadmi ruských výprav a vojenskou hrôzou, ktorá, ako sa neskôr ukázalo, pretrvá pol storočia, ako aj pred krutými zákonmi a poriadkom, čo v horách zaviedli povstalci.

Do slnečnej a vábnej Kachetie, už pod nadvládou Ruska, a teda pokojnejšej, viedla Čečenov vidina bohatstva, vzostupu medzi národmi a túžba oslobodiť sa z pút spoločenstva.

V horách sa odpradávná tradoval zákon spravodlivého rozdelenia pastvín, napájadiel a dokonca aj samotných stád tak, aby nikto nemal viac než ostatní. Spoločenstvo degradovalo na poddanstvo, vykorisťovanie a tyranie, na ktoré dohliadal kmeňový staršina. Ak postrehli, že niekto z členov spoločenstva nadmerne bohatne, zvolali radu, odobrali nešťastníkovi nadbytočný majetok a rozdelili ho medzi ostatných, každému podľa potreby.

Pre tých, ktorí hodľali svoj majetok zveľaďovať, chceli mať viac ako ostatní a azda aj viac, než potrebovali, sa núkala cesta do Kachetie, kde im nikto nebránil bohatnúť a ani ich za to nik neodsudzoval. V rozľahlej doline mohli vlastniť, koľko len chceli. Nikto im nevyčítal slabosť a sklon k pohodliu a dostatku, nikto nespisoval majetok s požiadavkou solidárneho prerozdelenia. Práve naopak, ich bohatstvo tu vzbudzovalo obdiv a hádam aj závišť, bolo dôkazom dosiahnutého úspechu a dôvodom na spokojnosť.

Nebola to len túžba po lepšom a najmä ľahšom živote. Našli sa aj takí, pre ktorých bol útek cez hory možnosťou, ako si zachrániť život. Púť na južné svahy bola únikom pred pomstou, ktorú im prisahali susedia, súkmeňovci a často aj pokrvní príbuzní. V horách ešte stále platil pradávny zákon,

podľa ktorého preliata krv môže byť vykúpená len a len krvou a trest za zločin padá na všetkých. Smrť za smrť. Pomsta bola svätou povinnosťou synov, bratov aj pokrvných príbuzných obete, povinnosťou, ktorá bola rázcestím medzi ctou celého rodu a výsmechom na dlhé desaťročia.

Kachetskí miestni, Gruzínci, pomenovali prisťahovalcov Kistovia. Vraj nevedeli správne vysloviť slovo, ktorým sa Čečeni z údolí horného toku Argunu predstavili, keď osídľovali Kachetiu. Sami sa nazývali Kej-Jistchoj, čo v čečenskom jazyku znamená približne „ľudia z krajiny pri bráne“. Ani Lara, ani Umar, jej rovesník a priateľ, a už vôbec nie najmladší z nich, bratranec Alí, nemali predstavu, akú bránu mohli myslieť ich predkovia pri výbere názvu pre svoj tej¹ – spoločnosť, ktorú nespája pokrvné príbuzenstvo, ale skôr teritoriálna blízkosť, zvyčajne na svahoch alebo úpätí nejakej hory. Umar bol presvedčený, že názov tejpu pochádza z nebeského susedstva, keďže krajina osídlená Kej-Jistchojmi sa nachádzala v blízkosti nebeskej brány. Vyššie, nad ich strechami a pastvinami, sa vypínali už len štíty Kaukazu. Skalnaté, nepokorené, siahajúce až ku hviezdám. Lara nesúhlasne krútila hlavou a tvrdila, že názov je odvodený skôr od prilahlej Kachetie, ktorá sa rozprestierala na južnom úpätí kaukazských štítov. Spomedzi všetkých čečenských spoločenstiev

1 Výraz *tejp* je v európskom zmysle často používaný vo význame rod alebo klan, čo by znamenalo, že jeho členovia by mali byť pokrvnými príbuznými. Existencia rodu však predpokladá, že všetci jeho členovia majú jedného spoločného predka. Na takéto označenie rodu Čečeni používajú slovo *var*. Slovo *tejp* je odvodené od arabského výrazu *tajf* (rod, typ), a napriek podobnému významu má o niečo širší význam. Keďže sú niektoré takto pomenované skupiny príliš početné, aby sme mohli hovoriť o pokrvnom príbuzenstve, ustálil sa význam teritoriálneho spoločenstva, ktoré sa skladá z jednej alebo viacerých dedín (pozn. prekl.).

obývajúcich severné úbočia Kaukazu boli auly² Kej-Jistchojov ku Gruzínsku najbližšie. Preto tá „brána“ v názve spoločenstva. A Gruzínci, po stáročia susedia Kej-Jistchojov, ich kvôli zjednodušeniu výslovnosti pomenovali Kistovia.

Gruzínske kniežatá im za nový domov určili dolinu Pan-kisi učupenú medzi horami, ktorá sa tiahla desať kilometrov, široká bola päť a pozdĺžne ju pretínala rieka Alazani s prameňmi na úbočiach Kaukazu, hojne sytenými topiacim sa snehom a ľadovcami.

Kistovia neboli prvými osadníkmi. Pred nimi dolinu obývali gruzínski horali, ktorí pôdu dostali od vládcov Kachetie ako prejav vďaky za vernú a chrabré službu v armáde. Gruzínci si svoje obydlia stavali na ľavom brehu rieky a novou sadlici z Čečenska sa usadili na pravom.

Nové miesto medzi novými susedmi im nebolo úplne cudzie. S gruzínskymi horalmi sa poznali už stáročia, veď bývali neďaleko, len cez priesmyk, na druhej strane hôr. Bojovali medzi sebou v nejednej vojne, ale častejšie spolu nažívali v mieri, navštevovali sa, priatelili, jednoducho sa považovali za svojich. Stávalo sa, že sa navzájom prijali do svojich tej-pov, rodov, Čečeni Gruzíncov, Gruzínci Čečenov, uzatvárali spoločné manželstvá, bratali sa, divoko tancovali na spoločných svadbách, nariekali na pohreboch, ktoré ich zraňovali. Mali dokonca spoločných bohov, ktorým prejavovali rovnakú úctu i vieru.

Nič sa na tom nezmenilo ani vtedy, keď do kaukazských údolí zavítalo kresťanstvo a islám. Gruzínci, južania, prijali vieru v Ježiša, Čečeni na severe zas v Muhammada. Napriek tomu, že sa už modlili rozdielne a v samostatných svätyniach, ich priateľstvo pretrvávalo, zachovali si rovnaké obyčaje aj náklonnosť k spoločnému hodovaniu nad rovnakým

2 Aul – čečenská horská dedina, často obohnaná obrannými valmi (pozn. prekl.)

jedlom či vínom. Zostali tiež verní mnohým pradávnym poverám, s ktorými sa pred cudzími veľmi nechválili, aby ich nepovažovali za pohanov a barbarov.

Vo svojich dolinách vysoko v horách naďalej slávili pradávne sviatosti, putovali na sväté miesta, uctievali božstvá ohňa a prírody, hromadili im obety s vierou v ich moc a ochrannú silu. Nevideli nič zlé na tom, aby sa ako slušní hostia zúčastňovali obradov vo svätyniach oboch vierovyznaní.

Istá stará kaukazská legenda hovorí, že dokonca pochádzajú od jedného spoločného predka, Targamosa, potomka Jafeta a Noema, ktorý na záchranu pred potopou postavil archu a priplával na nej až k hore Ararat. Podľa biblickej povesti bol Jafet jedným z troch Noemových synov, otec všetkých severských plemien.

V novej doline, pánu bohu za chrbtom, si nažívali v spoločnosti dobrých susedov a bohatej prírody. Rovnako ako kedysi vo svojich argunských dolinách sa živilí pastierstvom a z času na čas vyrážali do hôr, aby v hustých lesoch poľovali na divú zver.

Obrábaním pôdy pohrdali. Rýpanie sa v zemi považovali za nečisté, nehodné muža, ktorému bohovia prisúdili úlohu bojovníka a víťaza, v najhoršom prípade mučeníka. Mnoho rokov muselo uplynúť, aby prestali opovrhovať prácou na poli, ktorú prenechali svojim ženám. Nič sa však nezmenilo na tom, že na poličkach v doline Pankisi dodnes vidieť prevažne ženy, zatiaľ čo muži sa venujú skôr včelárstvu či starostlivosti o vinice.

Nový život im tak silno pripomínal ten minulý, až Kistovia pomaly zabúdali na to, že tu nebývajú odpradáвна. Nová domovina nevniesla do ich životov takmer žiadne zmeny, nemuseli sa ničoho zrieknuť ani bojovať s novým priestorom. O to rýchlejšie sa tu udomácnili a zabudli na všetko, čo ich sťahovaniu predchádzalo. Pamäť im bledla a ich korene

čoraz hlbšie vrastali do doliny, ktorú považovali za svoj domov a najlepšie miesto na život.

Život na novom mieste ich opantal do takej miery, že Kistovia sa čoraz zriedkavejšie vypravovali na severné úbočia Kaukazu a prestali navštevovať aj svojich bratov Čečenov. Horské hrebene vytvárali prekážku medzi čečenskými svahmi a gruzínskou Kachetiou či dolinou Pankisi, ktorá sa menila doslova pred očami, rozrastala sa, mohutnela, prosperovala. Púť sa zrazu zdala byť príliš dlhá a náročná, neustále sa na nej objavovali nové a nové prekážky – hoci aj to, že Rusi dobyli Kaukaz i územia rozprestierajúce sa na sever a na juh od neho. Ako noví vládcovia Kachetie a celého Gruzínska si predsavzali, že nedovolia miestnym, aby sa slobodne pohybovali. Boli presvedčení, že vďaka novým prekážkam a zákazom Kistovia stratia poňatie o živote mimo doliny, a tak nebudú predstavovať žiadne nebezpečenstvo. Znehybnení a priviazaní k pôde si ani neuvedomia, že sa z nich stali poddaní.

Oddelení od rodákov z Čečenska sa udomácnili medzi Gruzíncami, osvojili si novú reč aj zvyklosti. Svoje deti posielali do gruzínskych škôl, kde sa učili gruzínske dejiny, nadchýnali sa gruzínskymi kráľmi, hrdinami a básnikmi. Niektorí Kistovia od Gruzíncov dokonca prijali kresťanskú vieru – čiastočne z úprimného presvedčenia, čiastočne pre svätý pokoj. Iní zas prijali novú vieru z donútenia, keď ich jedného dňa ruskí bojovníci a kresťanskí misionári bez možnosti odporovať nahnali k rieke Alazani a v jej vlnách ich krstili novými kresťanskými menami.

Kistovia prijali gruzínske priezviská, dostali gruzínsku národnosť i pasy. Tak silno zrástli s novou domovinou, že čoskoro začali sami seba považovať za jeden z gruzínskych horalských kmeňov, takých ako Svanovia, Chevsurovia či Tušini. Nové, prijaté sebaurčenie ich možno aj zachránilo pred vyhnanstvom na Sibír, kam ostatných Čečenov, v obave

z nelojálnosti, prikázal vyviezť rozhnevaný kremľský vládca, mimochodom Gruzíнец, Josif Stalin.

Kistovia sa nevyhli len nehostinným sibírsnym zimám, ale rovnako aj všetkým historickým kataklizmám, ktoré zmenili poriadok sveta. Cez hory Kaukazu, ktoré ich obkolesovali, sa správy zďaleka o atentátoch na kráľov, o revolúciách a veľkých vojnách, správy také neslýchané, až im bolo ťažko uveriť, síce dostali, no všetky tieto udalosti ich v bohom zabudnutej doline ponechali nedotknutých.

V Tbilisi zastúpili cárskych námestníkov gruzínski prefekti a tých zas čoskoro vymenili úradníci z Kremľa, ktorí sa nechali oslovovať súdruh či súdruh sekretár a tvrdili, že všetci sú si rovní. Presviedčali, že Boh neexistuje, a teda nie je dôvod, aby mešity a kostoly zotrúvali vo svojej pôvodnej úlohe, keď ako obchody a škôlky môžu naďalej dôstojne slúžiť všetkým obyvateľom.

Kistovia sa politikou nezaoberali. Bolo ich sotva niekoľko tisíc, šesť obcí v doline, kde život plynul svojím tempom bez väčších zmien. Len z času na čas sa na pastierske salaše schádzali zo svojich horských skrýš ozbrojení partizáni, ktorí sa vzbúrili proti nepravostiam a naďalej sa túlili po horských dolinách a priesmykoch Kaukazu. Schádzali ku Kistom, ktorí hory poznali ako vlastnú dľaň, slúžili im ako sprievodcovia, hostili ich a nechávali u seba prezimovať.

Nasledovníkom Stalina sa nepodarilo udržať zlovestnú mocnosť rozprestierajúcu sa po Európe aj Ázii, od Baltského mora až po Japonské, od arktických ľadov po hory Hindúkušu a Pamír, mocnosť nazývanú Impériom zla, ktorá ovládla polovicu sveta, aby tú druhú udržiavala v neustálom strachu, mocnosť, ktorá sa rozpadla a ľahla popolom ako všetky podobné mocnosti v dejinách ľudstva.

Úslužné a ešte nedávno strachom paralyzované provincie sa jedna po druhej otriasli a zotavili z choroby, aby vyhlásili nezávislosť. Keď sa cestou nezávislosti vydalo Gruzínsko,

Kistovia, ktorí sa už pred sto rokmi považovali za jeho obyvateľov, zrazu vo svojom vnútri odkryli, prekvapivo azda aj pre samých seba, dávnu čečenskú krv.

Kaukazskí horali, a zvlášť Čečeni, už roky odchádzali za zárobkom do hlbín Ruska, k brehom Volgy, do Petrohradu či Moskvy, ale aj za Ural, či dokonca na Sibír. Avšak pre Kistov, ktorí sa teraz vydali po svojich stopách, bolo divom sveta už samo hlavné mesto Čečenska Groznyj, Rusmi vztýčená najšľachetnejšia kaukazská pevnosť.

Obdivovali jeho veľkomestského ducha, bohatstvo i eleganciu, očarení hľadeli na rafinérie a obrovské fabriky, vďaka ktorým bol dostatok práce aj zárobku, teda všetkého, čo im v doline Pankisi v poslednom čase chýbalo. Navonok nebadane, ale vnútri hrejivo pocítili štekľivú hrdosť na bohatstvo, ktoré dosiahli ich bratraci, ich vlastná krv.

Ako chudobní príbuzní z provincie zbúchanej z neohobľovaných dosák sa nemohli nabažiť bohatstva Grozného, nemohli sa naň vynadávať, túžili byť jeho súčasťou, pocítili, ako si ich podmaňujú emócie a súčasne spolu s nimi rastie aj ich sebavedomie. Videli, že v očiach iných zrazu budia rešpekt hraničiaci s obdivom.

Trochu sa hanbili, že do Čečenska sa vydali až vtedy, keď ich v Gruzínsku pritlačila bieda, že nevyhľadávali návštevy, neudržiavali pokrvné, bratské zväzky už skôr, keď ešte žili v jednom štáte ovládanom Rusmi, a že ich pohostenie prijali až po rozdelení štátnou hranicou, ktorá vznikla medzi Ruskom a Gruzínskom. Veď pre horalov sú hranicami hrebene hôr či priesmyky, nie čiary nakreslené na mapách.

S úžasom zistili, že Čečeni, najpočetnejší a najmocnejší medzi národmi severného Kaukazu, hovoria tým istým jazykom, rovnako ako oni sa modlia smerom k Mekke, udržujú rovnaké obyčaje a v podstate sa od nich v ničom neodlišujú. „V takom prípade sme aj my Čečeni!“ vykriekli radostne Kistovia, hoci horká pachuť v ústach im pripomínala, že ich